

NİVELMAN ÇEŞİTLERİ

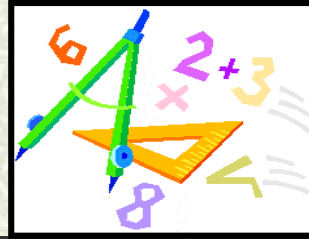
- NOKTA NİVELMANI

Doç. Dr. Alper Serdar ANLI

9. hafta

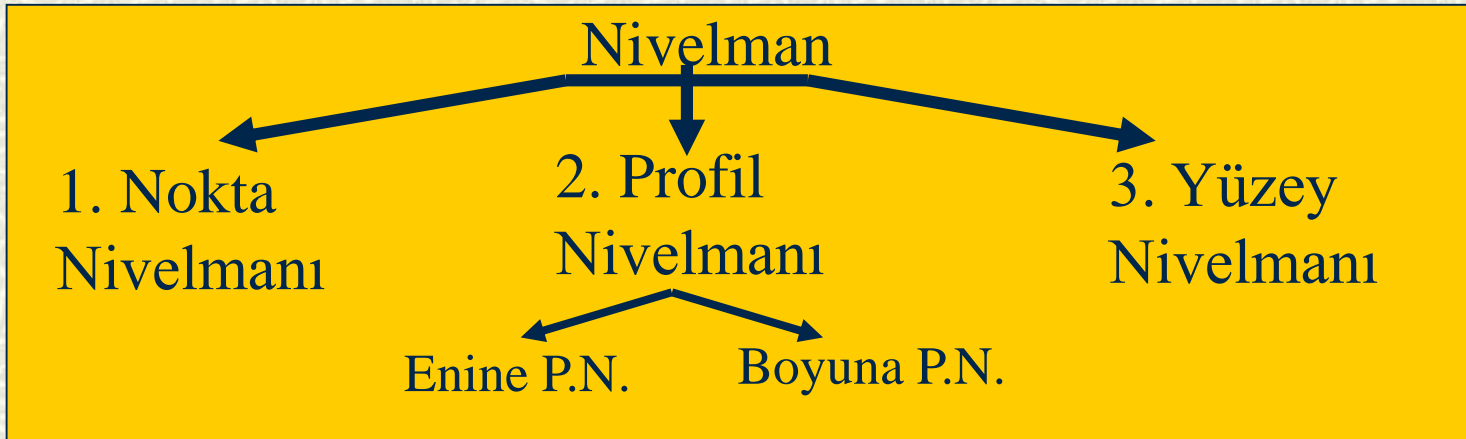

NİVELMAN ÇEŞİTLERİ

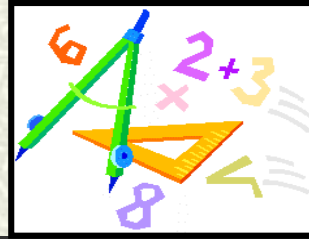
Yükseklik ölçmeleri

1. İki noktanın yükseklik farkını bulmak (**Nokta Nivelmanı**)
2. Seçilmiş bir hat üzerindeki noktaların yüksekliklerini bulmak (**Profil Nivelmanı**)
3. Bir alan üzerindeki noktaların yüksekliklerini bulmak ve bir ölçeğe göre plan çizmek (**Yüzey nivelmanı**) için yapılır.

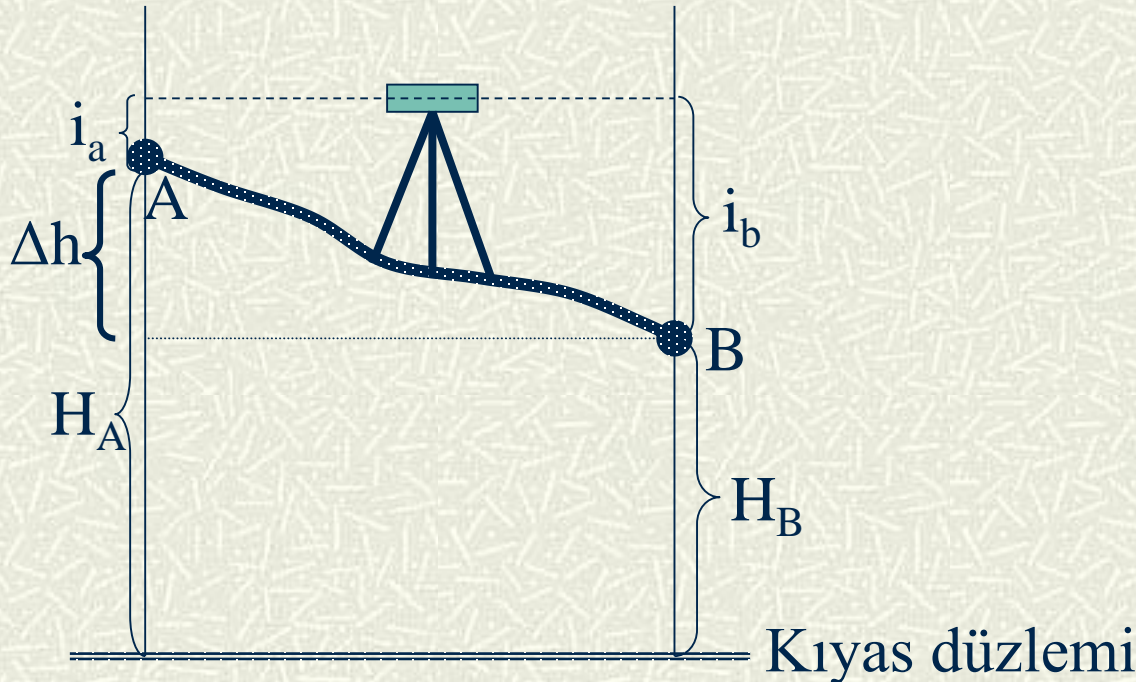

NOKTA NİVELMANI

Deniz seviyesinden yüksekliği bilinen bir noktadan yararlanarak başka bir noktanın yüksekliğini bulmak yada iki nokta arasındaki yükseklik farkını bulmak amacıyla yapılan nivelman işlemine **nokta nivelmanı** denir.

$$\Delta h = i_b - i_a$$

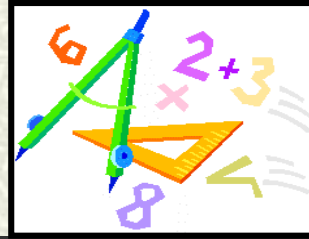
$$H_A + i_a = H_B + i_b$$

$$H_B = H_A + i_a - i_b$$

$$H_B = H_A \pm \Delta h$$

NOKTA NİVELMANI

ÖRNEK:

$$H_A = 100.000 \text{ m.} \quad i_a = 1.852 \text{ m.} \quad i_b = 0.974 \text{ m.} \quad H_B = ? \text{ m.}$$

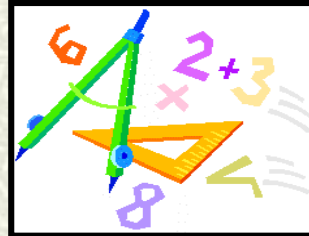
$$H_B = H_A + (i_a - i_b)$$

$$H_B = 100.000 + (1.852 - 0.974) = 100.878 \text{ m.}$$

Nivelman yapılacak A ve B noktaları arasındaki mesafe miranın sağlıklı okunması açısından 50-60 m.'yi geçmemelidir. Eğer geçiyorsa araya 1, 2, 3, 4 gibi yardımcı noktalar yerleştirilmelidir.

NOKTA NİVELMANI

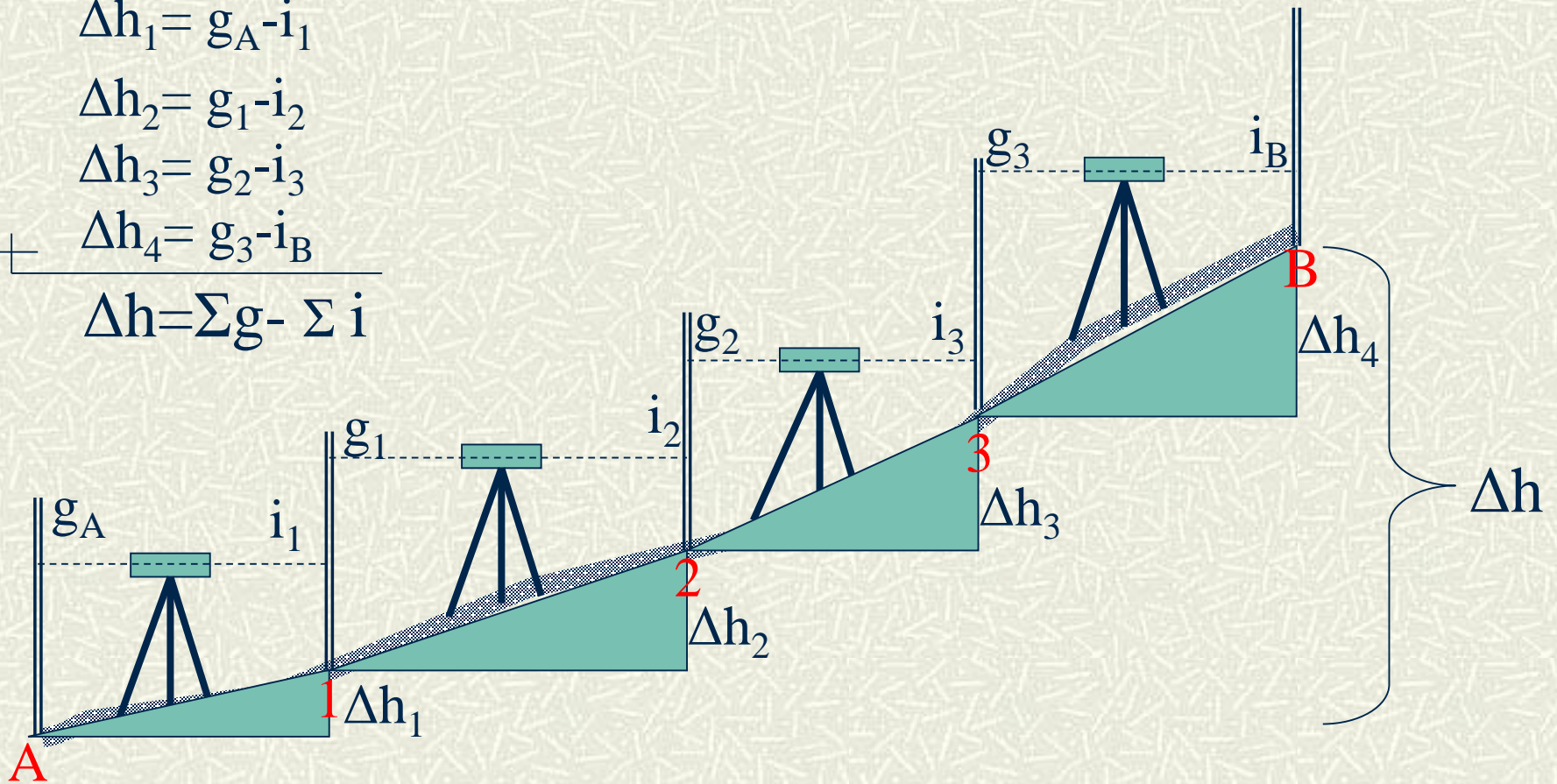
$$\Delta h_1 = g_A - i_1$$

$$\Delta h_2 = g_1 - i_2$$

$$\Delta h_3 = g_2 - i_3$$

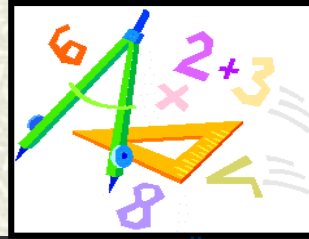
$$\Delta h_4 = g_3 - i_B$$

$$\Delta h = \sum g - \sum i$$

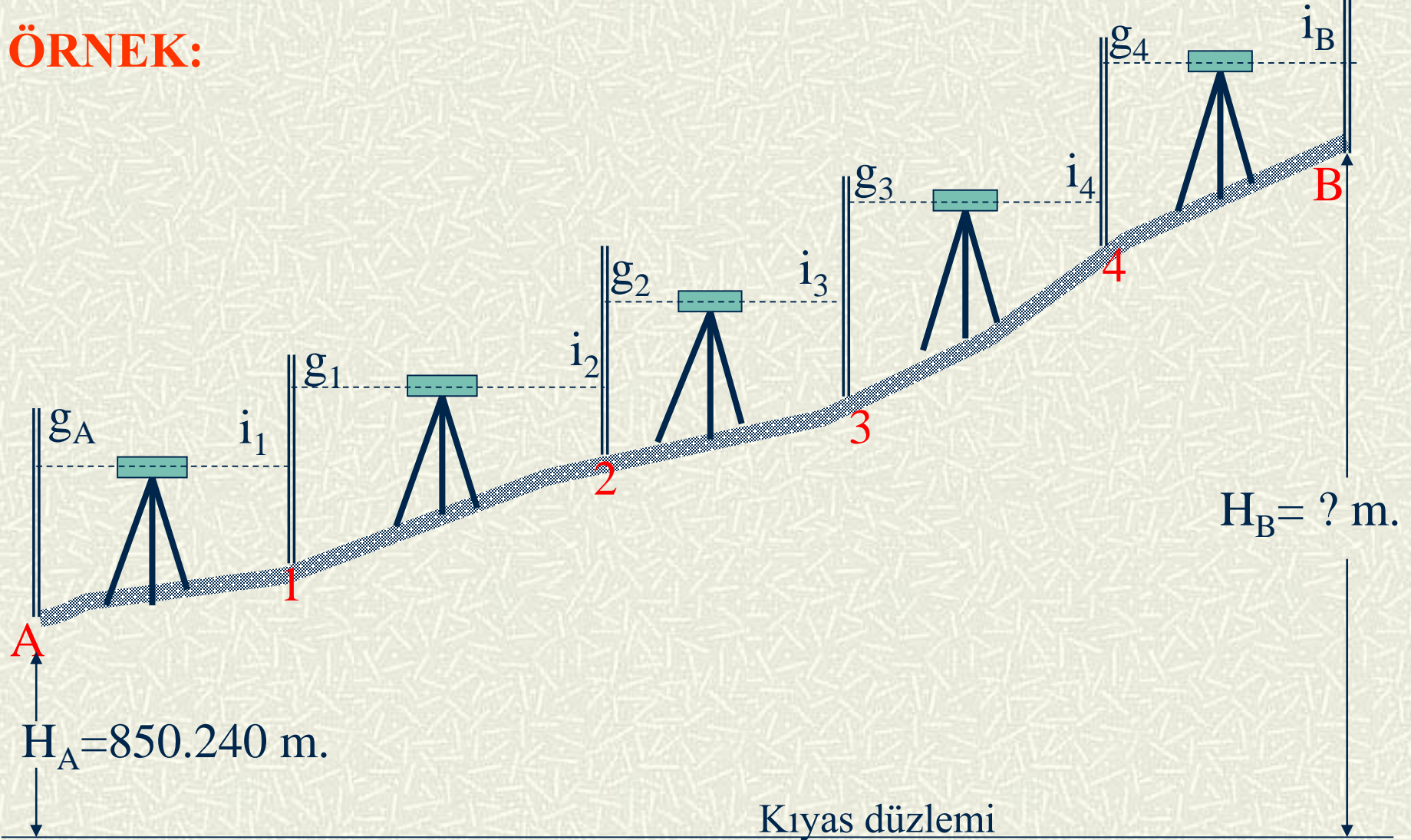

NOKTA NİVELMANI

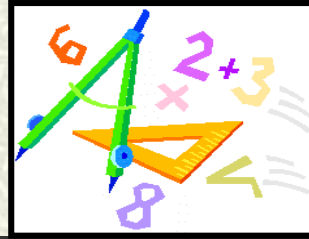

ÖRNEK:

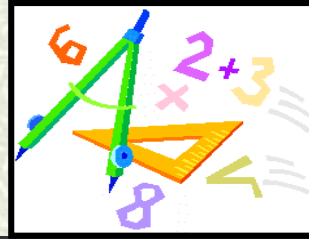
$G - İ = +$ ise çıkış , $-$ ise iniş

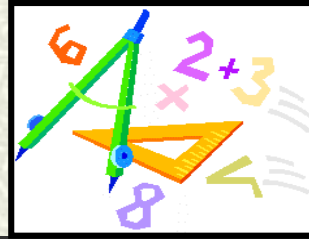
Alet Durağı	Gözleme Noktaları	Mira okumaları		Yükseklik Farkları		Noktaların Yükseklikleri	Not
		Geri	İleri	Çıkış (+)	İniş (-)		
I	A 1	1.861	1.312			850.240	$H_A=850.240$
II	1 2	2.103	0.844				
III	2 3	3.314	0.625				
IV	3 4	2.205	0.684				
V	4 B	1.924	0.402				
Toplam							
Farklar							

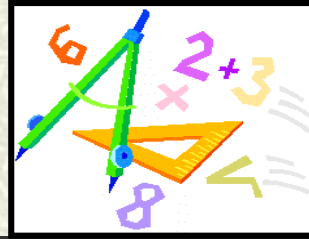
$$NY + \text{çıkış} - \text{iniş} = \text{YeniNY}$$

Alet Durağı	Gözleme Noktaları	Mira okumaları		Yükseklik Farkları		Noktaların Yükseklikleri	Not
		Geri	İleri	Çıkış (+)	İniş (-)		
I	A 1	1.861	1.312	0.549		850.240 850.789	H _A =850.240
II	1 2	2.103	0.844	1.259			
III	2 3	3.314	0.625	2.689			
IV	3 4	2.205	0.684	1.521			
V	4 B	1.924	0.402	1.522			
Toplam							
Farklar							

Alet Durağı	Gözleme Noktaları	Mira okumaları		Yükseklik Farkları		Noktaların Yükseklikleri	Not
		Geri	İleri	Çıkış (+)	İniş (-)		
I	A 1	1.861	1.312	0.549		850.240 850.789	$H_A=850.240$
II	1 2	2.103	0.844	1.259		852.048	
III	2 3	3.314	0.625	2.689		854.737	
IV	3 4	2.205	0.684	1.521		856.258	
V	4 B	1.924	0.402	1.522		857.780	
Toplam							
Farklar							

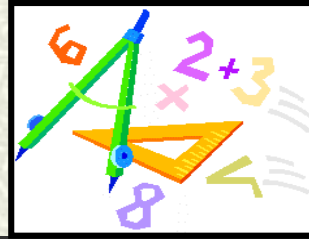

Alet Durağı	Gözleme Noktaları	Mira okumaları		Yükseklik Farkları		Noktaların Yükseklikleri	Not
		Geri	İleri	Çıkış (+)	İniş (-)		
I	A 1	1.861	1.312	0.549		850.240 850.789	$H_A=850.240$
II	1 2	2.103	0.844	1.259		852.048	
III	2 3	3.314	0.625	2.689		854.737	
IV	3 4	2.205	0.684	1.521		856.258	
V	4 B	1.924	0.402	1.522		857.780	$H_B-H_A=$ 857.780 850.240 7.540 m.
Toplam		11.407		7.540	0		
Farklar			3.867				
		+7.540		7.540			
$\Sigma\Delta h = \Sigma g - \Sigma i = 7.540 \text{ m.}$							

Bu 3 ü aynı ise Hesaplar doğrudur.

NOKTA NİVELMANI

Hesapların doğru olması, büro çalışmalarının doğru olduğunu gösterir. Arazi çalışmalarının doğru olduğunu göstermez.

Genellikle nokta nivelmanı 2 kez yapılır. Eğer iki nokta nivelmanı sonucu arasında farklılık varsa bu fark, hata sınırı eşitliği ile kontrol edilir. Yapılan hatanın hata sınırı içinde olması gerekir.

Hata sınırı eşitlikleri ;

$$\Delta h = 9\sqrt{n} \quad \text{veya} \quad \Delta h = 40\sqrt{s}' \quad \text{dir.}$$

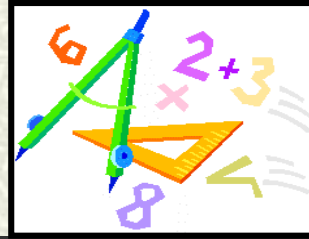
Δh = İzin verilen hata sınırı (mm)

n = Gözleme mesafesi (A-B arası yatay mesafe) (hm)

s = Gözleme mesafesi (A-B arası yatay mesafe) (km)

NOKTA NİVELMANI

ÖRNEK:

Örneğin A ve B noktaları arasındaki mesafe 600 m olsun.

$H_A = 850.240$ m olarak biliniyor.

1. Nivelmanda $H_B = 857.780$ m

2. Nivelmanda $H_B = 857.774$ m olarak bulunuyor.

Buna göre arazide yapılan işlem kabul edilir mi?

Yapılan hata

$$\Delta h_s = |H_{B1} - H_{B2}| = |857.780 - 857.774| = 0.006 \text{ m.} = 6 \text{ mm}$$

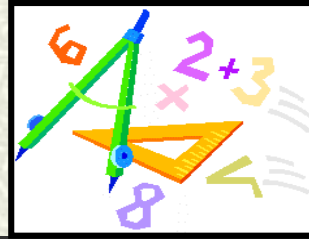
İzin verilen hata sınırı

$$\Delta h = 9\sqrt{n} = 9\sqrt{6} = 22.04 \text{ mm} \quad (600 \text{ m} = 6 \text{ hm})$$

$\Delta h = 22.04 \text{ mm} > \Delta h_s = 6 \text{ mm}$ yapılan işlem doğrudur.

NOKTA NİVELMANI

Alet durağı	Gözleme noktalar 1	Mira okumaları		Yükseklik farkları		Noktaların yükseklikleri	Not
		Geri	İleri	Çıkış (+)	İniş (-)		
I	A	0.765				800.000	$H_A = 800.000$ m $H_B = 799.860$ m (Kontrol nivelmanı)
	1		1.618		0.853	799.147	
II	1	1.146					
	2		2.213		1.067	798.080	
III	2	1.548					
	3		0.965	0.583		798.663	
IV	3	2.462					
	B		1.237	1.225		799.888	

TOPLAM : 5.921 6.033 1.808 1.920

FARKLAR : $\Sigma g - \Sigma i = \Sigma \checkmark - \Sigma i = H_B - H_A$ olmalıdır.

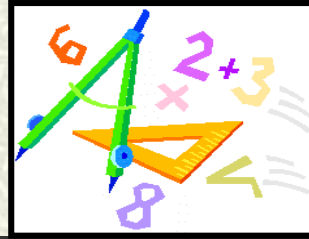
$$5.921 - 6.033 = -0.112 \checkmark$$

$$1.808 - 1.920 = -0.112 \checkmark$$

$$799.888 - 800.000 = -0.112 \checkmark$$

NOKTA NİVELMANI

İzin verilen hata sınırı, $\Delta h = 9 \sqrt{n}$ veya $\Delta h = 40 \sqrt{s}$

(mm)

$n =$ Hektometre sayısı

$s =$ Kilometre sayısı

A ve B noktaları arasındaki yatay mesafe 400 m olduğuna göre ve yapılan kontrol nivelmanında (2.nci nivelman) B noktasının yüksekliği $H_B = 799.860$ m olarak bulunduğuna göre nokta nivelmanı işlemini kontrol ediniz.

$$\Delta h = 9 \sqrt{n} = 9 \sqrt{4} = \underline{18 \text{ mm}} \text{ (izin verilebilir hata)}$$

$$799.888 - 799.860 = 0.028 \text{ m} = \underline{28 \text{ mm}} \text{ (yapılan hata)}$$

18 mm (hata sınırı) < 28 mm (hata) olduğu için

“Yapılan hata, hata sınırı içinde değildir. İşlem tekrar edilmelidir.”